

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่องพันธุกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรคินิยมของ Underhill หลังจากดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รายวิชาชีววิทยา เรื่อง พันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

1.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาชีววิทยา เรื่อง พันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านนาคูพัฒนา “กรป.กลางอุปลัมภ์” อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 39 คน

2.2 รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยได้นำหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1982 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537) มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะของการใช้ได้ดังนี้

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาชีววิทยา เรื่อง พันธุกรรม ตามแนวคิดทฤษฎีสรรคนิยมของ Underhill จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่

2.3.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้

2.3.2.2 แบบบันทึกประจำวันของครู

2.3.2.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียน

2.3.2.4 แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร

2.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

2.3.3.1 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

2.4.1 ปฐมนิเทศผู้ช่วยวิจัย และนักเรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีสรรคนิยมของ Underhill ว่ามีขั้นตอนหลัก ๆ 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ

2.4.1.1 ขั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา

2.4.1.2 ขั้นการไตร่ตรอง

2.4.1.3 ขั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

2.4.2 ดำเนินการสอน ผู้วิจัยดำเนินการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 9 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-3 เป็นวงจรปฏิบัติการที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-6 เป็นวงจรปฏิบัติการที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7-9 เป็นวงจรปฏิบัติการที่ 3

2.4.3 การสะท้อนผลการสอน ในขณะที่ปฏิบัติการสอนจะมีการประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครู และหลังจากสิ้นสุดการสอนในแต่ละวงจรปฏิบัติการ จะมีการทำแบบทดสอบท้ายวงจร เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสะท้อนผลการปฏิบัติ และปรับปรุงการสอนในวงจรปฏิบัติการต่อไป

2.4.4 ประเมินผลการเรียน เมื่อผู้วิจัยทำการสอนครบทั้ง 9 แผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีจำนวนนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ดังนี้

2.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อดูว่านักเรียนพัฒนาได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

2.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกประจำวันของครู และแบบสัมภาษณ์นักเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีข้อบกพร่อง มีปัญหา อุปสรรคอย่างไรในการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการวิจัยหรือดำเนินการในครั้งต่อไป

3. สรุปผลการวิจัย

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรคานิยมของ Underhill จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับการใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของนักเรียน โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ จากผู้ช่วยวิจัย มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกสนานกับการเรียน นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนอีกด้วย

ผลของการจัดกิจกรรมในชั้นสร้างความขัดแย้งทางปัญญา พบว่า การใช้สื่อเพื่อสร้างความสนใจของนักเรียนมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความขัดแย้งทางปัญญา อย่างไรก็ตาม การใช้คำถามเพื่อนำไปสู่ความขัดแย้งทางปัญญา ควรเลือกใช้ประเด็นคำถามหลัก ๆ ที่มีความกระชับ และชัดเจนเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดความสับสนในข้อคำถาม

นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างความขัดแย้งทางปัญญาให้ได้ผลดีนั้น จะต้องทำให้นักเรียนทุกคนเข้าใจในประเด็นคำถามหรือปัญหา และกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย โดยการใช้สื่อหรือแนวการจัดกิจกรรมที่แปลกใหม่และหลากหลาย ซึ่งต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของนักเรียนด้วย เพื่อให้สถานการณ์ที่จัดขึ้นมีความสัมฤทธิ์ผล

ผลของการจัดกิจกรรมในชั้นการไตร่ตรอง พบว่า เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียน ได้ร่วมกันอภิปราย ตรวจสอบ การปรับเปลี่ยนความคิดหรือพิจารณาวิเคราะห์คำถามหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันอย่างพินิจพิเคราะห์ด้วยเหตุผล เพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง และมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้บัตรเนื้อหาเป็นหลัก รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนการสอนและลักษณะการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเป็นรายกลุ่มและครูมีการให้รางวัลกลุ่มที่ทำเสร็จเรียบร้อยทันเวลาและถูกต้อง เช่น การตัดภาพโครโมโซมแล้วนำมาจัดเรียงคู่ใหม่ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนและตั้งใจทำกิจกรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อสรุปเป็นความคิดหลักที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับกันในทางวิทยาศาสตร์

ผลการจัดกิจกรรมในชั้นสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา พบว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ ครูจะกำหนดประเด็นคำถามหรือประเด็นการอภิปราย แล้วมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดและแสดงความเห็นอย่างเต็มที่ โดยอาศัยความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาก่อนแล้ว เป็นพื้นฐานในการตอบคำถามหรืออภิปราย จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดสรุปเนื้อหา ในบทเรียนให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยมีการสร้างความรู้ขึ้นภายในกลุ่มตน ที่ทุกคนในกลุ่มยอมรับร่วมกัน ซึ่งนักเรียนชอบและตั้งใจทำกิจกรรมนี้เป็นอย่างดี แม้ว่าในช่วงแรกนักเรียนจะสรุปความรู้ใหม่ได้ไม่ชัดเจนและไม่ค่อยตรงประเด็นก็ตาม แต่ในช่วงหลังนักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นมากสังเกตได้จากนักเรียนกล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในการนำเสนอองค์ความรู้ที่ตนสร้างขึ้น

จากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง พันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรคณิยมของ Underhill ได้ดังนี้

3.1 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์

พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 จำนวน 31 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 39 คน คิดเป็นร้อยละ 79.49 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 70 จำนวน 30 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 39 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จะเห็นได้ว่า การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรคณิยมของ Underhill สามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

4. ข้อเสนอแนะ

การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรณนิคมของ Underhill ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจะมีการปรับเวลาให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละชั้นอย่างเพียงพอ อีกทั้งนักเรียนจะได้ฝึกพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็นออกมา แม้ว่าจะเป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หรือไม่ถูกต้องก็ตาม เพื่อจะได้นำไปสู่การอภิปรายสรุปที่ถูกต้อง
3. การพัฒนาความคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน กระชับ ไม่ควรเน้นกิจกรรมที่เป็นวิชาการมากเกินไป นักเรียนจะได้มีความสุขกับการเรียน
4. การจัดกิจกรรมควรมีการใช้สื่อ หรือสถานการณ์ที่หลากหลายและแปลกใหม่ เพื่อนำไปสู่การสร้างความขัดแย้งทางปัญญา เน้นให้นักเรียนฝึกคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างเต็มที่
5. ผู้วิจัยควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกันเองกับผู้ช่วยวิจัย และนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน
6. ควรมีการแจ้งผลทดสอบย่อยท้ายวงจรรวมทั้งแจ้งผลการทำใบกิจกรรม ใบงาน ทุกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนทราบผลการทำงานของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น
7. ครูผู้สอนจะต้องมีความอดทน ไม่ใจร้อน เมื่อถามคำถาม ควรจะรอคอยคำตอบจากนักเรียน ไม่ชี้แนะคำตอบเร็วเกินไป เพื่อฝึกให้นักเรียนได้คิดและสร้างความรู้ด้วยตัวเอง

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรณนิคม ของ Underhill ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น
2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงอื่น ๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดสังเคราะห์ การคิดวิจารณ์ ฯลฯ โดยใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีสรณนิคมของ Underhill
3. เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดขั้นสูงดังนั้นในการพัฒนาให้เกิดการคิดขั้นสูงแก่นักเรียน จึงควรพัฒนาการคิดขั้นพื้นฐานก่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

